

PERISKOP

FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 32, 2024

“Føroysk listasøga í dag”

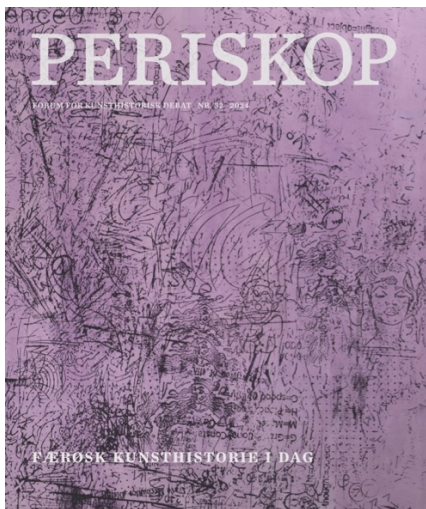
Heiti: “Uttan fyri karmarnar: Um standmyndirnar hjá Randi Samsonsen og stóru menningina í føroyskari samtíðarlist”

Høvundur/høvundar: Kinna Poulsen

Blaðsíðutal: 110-114

Dagfesting: 31.10.2024

DOI: 10.7146/periskop.v2024i32.150466

Uttan fyri karmarnar

Um standmyndirnar hjá Randi Samsonsen og stóru menningina í føroyskari samtíðarlist

Tá Randi Samsonsen mánamorgunin tann 20. juni 2022 trillaði sínar stóru skulpturar úr lagrinum í Miklagarði inn í sjálvan handilin, var tað ein serlig sjón, ið fekk morgungestirnar, reingerðarfólkini og starvsfólkini annars at varnast, trekkja upp á smílibondini og at undrast. Bæði sjálv framsýningin *When Will You Come To See You Like I Do?* og mátin, sum hon var møtt, eru greið dømi um ta menningina, sum er hend í føroyskari myndlist í 21. øld, og sum hevur flutt føroyska myndlist úr eini rættiligari homogenari stødd í annað, sum í dag peikar í øll heraðshorn. Hetta er ein gongd, sum fleiri listaáhugað í sunnari helvt í kongaríkinum Danmark í stóran mun ikki varnast enn, har mann í donskum ummælum av føroyskari list enn kann uppliva tilsipingar til ta søguligu og klichéfondu "Færøkunst". Hetta hugtakið sæst til dømis í yvirskriftini á ummælinum eftir Tom Jørgensen "Færøkunst i det sydvestsjællandske" (2023), har ummælarin leggur fyri við at staðfesta, at tað er ein veruleiki, at tað lokala landslagið ávirkar myndlistina í hesum sama øki. Sum argument finnur hann tvey dømi um landslagslist í danskari og enskari listasøgu aftur í 1800-talinum og fer síðan undir positivt at ummæla eina føroyska framsýning við samtíðarlist, sum

hann eisini heldur endurspeгла tað føroyska landslagið. Og jú, har skal vera pláss til allar meiningar, men sum føroyskur kuratorur og ummælari kemst ikki undan at verða ørkymlað av teirri automatisku náttúrusjónini og óhóskandi náttúruromantisku klichéunum, sum tykjast merkja móttøkuna, sum føroysk samtíðarlist fær í Danmark.

Eitt av fleiri dømum um føroyska, eksperimenterandi list, sum als ikki er knýtt at náttúruni, er framsýningarverkætlanin hjá Randi Samsonsen *When Will You Come To See You Like I Do?*, ið fevndi um fimm tekstilskulpturar. Hesir vórðu gjøgnum summaríð og heystið 2022 sýndir fram í einum handli, einari svimjihøll og í einum bókasavni í Havn. Skulpturarnir hava allir hekklaðar yvirflatur, sum koma saman sum organisk, bulmikil skap. Tríggir av teimum standa á fyra beinum, har tann hægsti brettir sær á við á leið tveimum metrum í hædd. Hann hevur tveir ymiskar litir, ein reyðviolettur í neðra og bláviolettur í erva. Ein eitt sindur lægri standmynd er gul, hettuskapað og sett beint á gólvið uttan sjónlig bein ella sokklar. Tann ljósagrøna hevur somu stødd, men er eitt sindur meira kantut, meðan tann seinasta er rundari við appelsingulbláum í erva og

Randi Samsonsen:
*When Will You Come To See
 You Like I Do?* Installaþión í
 Miklagarði, Tórshavn, 2022.
 © Randi Samsonsen. Foto:
 Bárður Eklund.

pinkbláum í neðra. Talan er altsó um rættiliga ymiskar figurar úr sama tilfari og við formligum eyðkennum. Skulpturarnir eru samstundis bleytir og fleirtýddir og tykjast einfaldir og torgreiddir, í- og úrtökiligir, fjálgir og gátuförir, fittir og hóttandi.

Skulpturarnir eru hekklaðir við hond og teirra uppruni í hondarbeiðinum er sambært Randi Samsonsen bæði tilvitaður og demonstratívir:

At hekla er sera tíðarkrevjandi og ein teknikkur, sum bert kann útinnast við hond. Eg gjörði tilfarsligar royndir við at stykkja toy saman, binda á maskin og annað, sum eisini er sera spennandi, og sum kundi gingið eitt sindur skjótari. Men í síðsta enda var tað sjálv vondin, tað taktíla og strukturella í hekklingini og einfaldleikin í tøknum, sum gav mest meining, og sum eg vænti talar til áskoðaran. Menniskju sansa flatur og vond við okkara húð eins væl sum okkara eygu. Tá eg brúki ullintan tráð og heklung, minnst húðin tað aftur, tí hon áður hevur sansað, hvussu ull merkist.¹

Grundtilfarið er fleirlitað tógv, sum altsó er hekklað, seymað saman og síðan fyllt uppí við stólum, træi, plasti, stoffi og reipi. Viðvíkjandi tilfarinum eru skulpturarnir merktir av einum tilvitað banalum útrykki, sum sipar til heimabundin og hekklað turrikløð og grýtulappar úr barndóminum, ið tykjast so langt burtur frá heiminum í listasøvnunum, ið fyrst og fremst fagna gomlum málningum. Samstundis eru verkini við síni skríggjandi ónýtslu og monumentalu stødd annað og meira enn hugnaligir brúkslutir. Verkini eru beinleiðis ágangandi og treingja seg inn á áskoðaran. Tað snýr seg ikki bara um stødd og skap, men eisini um strukturn, tað taktíla í tí hekklaða tilfarinum, hvussu vit sansa tað, og hvussu hendurnar og húðin á okkum minnst niplutu yvirflatuna. Hesi óregluligu verkini eru sum dagur og nátt samanborið við kervið í einum handli, vørurnar stáplaðar javt og samt við einum greiðum endamáli. Tað hondgjörða tilfarið er eisini hugsað sum ein mótsetningur til alt annað hópframleitt inni í einum handli, sum í flestum førum er gjørt úr pappi, plasti og metalli. Tilfar, formur og staðseting sipa soleiðis til antimaterialistisk,

antiestetisk og antikapitalistisk rák kring kvinnurørsluna í 1970'unum.

Við at seta verkini í ein handil og önnur stöð, sum vit ikki seta í samband við nakað listaligt, vónar Samsonsen, at vit avbróta okkara automathugsan um bæði innkeyp og interaktión við list. Myndlistafólkið missir eitt sindur av yvirliti og tamarhaldi á sínum verkum, tá tey verða staðsett einastaðni, sum ikki hevur nakað við list at gera, og akkurát hendan manglandi, listaliga toppstýringin er ein beinleiðis frígering, vil Randi Samsonen vera við og leggur aftrat: “Í einum staði sum Miklagarði er tað so nógv, sum eg ikki kann stýra. Litir og lutir á staðnum, ljós og annað. Hvussu verkini verða móttikin í hesum konteksti er ei heldur nakað, eg kann “stýra”, um tey yvirhøvdur verða móttikin sum standmyndir ella annað er fullkomuliga upp til tann einstaka, eftirsum tey standa á einum óvanligum framsýningarstaði. Tað er bæði eitt

Randi Samsonsen: *When Will You Come To See You Like I Do?*
 Installatióin í Miklagarði, Tórshavn, 2022. © Randi Samsonsen.
 Foto: Kinna Poulsen.

befrílsi og eitt sindur hættisligt. Men tað er samstundis avgerandi. At missa kontrol er við til at læra meg, hvat verkini, áskoðarin og eg sjálv megni.”²

Tað, at verkini eru staðsett uttan fyri síni komfortsonu í ritualiseraða listarúminum til framsýning og fernisering, ávirkar uppfatanina og soleiðis, sum tey verða møtt. Í Miklagarði vóru fleiri, sum gingu fram við verkunum uttan at kaga upp, men fleiri kundar, ið at síggja til høvdu skund, stødgaðu kortini á, hugdu og reageraðu, áðrenn tey skundaðu sær avstað við minnislepunum. Skulpturarnir stóðu í handlinum í eina viku, og sum viðskiftafólk har upplivdi undirritaða, at teir vórðu diskuteraðir, serliga tann hægsti skulptururin, sum stóð nær við kassan, har

Randi Samsonsen: *When Will You Come To See You Like I Do?* Installati3n í Miklagarði, Tórshavn, 2022. © Randi Samsonsen. Foto: Bárður Eklund.

sær ein prinsipiellan form fyri tí opna: Nær fert tú at síggja teg sum eg? Tað tykist at vera ein opin spurningur, sum kann fara í fleiri ættir, alt eftir um tað er ein filosofiskur, eksistentiellur spurningur, ella um tað er áskoðarin, sum spyr standmyndina, ella øvugt. Standmyndirnar eru antropomorfar við sínum serliga tilfari og formliga kropslíki. Fagurfrøðiliga er tað meira Venus úr Willendorf enn Venus úr Milo, sum vit koma í tankar um, tí figurarnir eru so klumputir, at tað er meira elskuligt enn elegant, og júst hetta tykist at vera ein partur av ætlanini hjá listakvinnuni fyri at avvápna áskoðaran mentalt. Í skapi minna skulpturarnir um Barbapapa, ein fronsk barnabók frá 1970, sum børn hava verið hugtikin av líka síðan. Figurarnir í barnabókini eru lættir at tekna við samhangandi, bylgjutum konturstrikum og einklum formi, sum er ein av orsökunum til, at teir hava vunnið stóran tokka. Hesir dulklæddu figurarnir eru samstundis eisini ræðandi fleirtýddir, og mann varnast okkurt

sum fólk stóðu í kø. Teir flestu skulpturarnir upplivdu tað at fáa eitt klemm, tá teir minst afturhildnu móttakararnir – børnini – funnu út av, at mann í roynd og veru kundi nerta við figurarnar.

Heitið á framsýningin kemur frá tí kenda jazzlagnum *The Beauty Of All Things* eftir Kurt Elling og Laurence Hobgood frá 1997 – ein sangur, sum snýr seg um tilveruna, kærleikan og vakurleikan í menniskjanum, og sum ber í

fjalt, ið liggur aftanfyri. Hetta sama dupulta varnast mann í skulpturunum hjá Randi Samsonsen.

Randi Samsonsen er útbúgvin á Designskolen Kolding í 2012 sum Master í Design við tekstildesign sum serøki. Hon arbeiðir í dag sum tekstillistakvinna og sýnir fram í Norra, Danmark, Ísland, Finnland, Týskland, Kanada, USA og heima í Føroyum. Samsonsen arbeiðir eisini sum undirvísari og leiðari á tilvirkisbreytini á

Glasi. Her undirvísir hon í design og tekstilamboðum. Hennara verk hanga í Listasavni Føroya, og frá novembur 2023 til novembur 2024 sýnir hon ta stóru felags listainstallatióinina *Things Matter* á Trapholt í Danmark.

Framsýningin hjá Randi Samsonsen *When Will You Come To See You Like I Do?* í m.a. Miklagarði í 2022 er eitt av fleiri dómum um ta fúkandi menning, sum er hend innan føroyska myndlist í 21. øld. Verkætlanin var slóðbrótandi upp á nógvar mátar. Hetta var ikki bara fyrstu ferð, Føroya størsti handil legði høli til eina listaframsýning. Hetta var samstundis ein listaframsýning, sum ikki minti um aðrar, við verkum, sum útrykkja nakað, ið liggur langt frá almennari fatan um, hvussu list sær út. Ein slík framsýning hevur nógvar dygdir, men er eitt satt bragd, tá hugsað verður um, hvussu torført tað í grundini kann vera at arbeiða uttan fyri almennar stovnar í einum landi, sum hevur veikar listastovnar, har mann til dømis ikki hevur ein listasøguligan mentastovn ella akademi og ikki fyrr enn nú í skrivandi løtu er í ferð við at stovna eina listaútbúgving á universitetsstøði.

Framsýningin hjá Randi Samsonsen var upp á nógvar mátar fesk og ósmæðin, men skulpturverkætlanin kravdi eisini stórt dirvi. Tað ger hetta slagid av verkætlanum, sum snara fleiri av teimum kendu parametrunum í einum landi uttan nógvar royndir við eksperimentandi list og ikki minst, har skulpturútrykkið hevur verið avmarkað til relativt siðbundnar bronsuskulpturar. Sjálvst um føroysk myndlist í heila tikið stendur sterk við vælútbúnum aktørum, so er teirra skúlagongd uttanlands. Eftir loknar lestur koma listafólkini – summi av teimum – aftur til Føroya og hava sína praksis her, sum kommersiell søla er grundarlagið til, at lutfalsliga nógv føroysk listafólk kunnu liva av síni list. Í Føroyum eru tey allarflestu heimini prýdd við føroyskum upprunaverkum. Sera nógvir listasavningar eru í Føroyum og ikki einans tey múgvandi savna, men øll, sum hava áhuga, og nógv hava tað.

At kæra sína neyð um kommersialismuna í føroyskari myndlist hevði verið hópisleyst og tað sama sum at skúgva hana burtur, men vit mugu kortini síggja í eyguni ta ikki so positivu menningina, sum kommersialisma hevur havt

í mun til eksperimentandi list í Føroyum, sum hevur seinkað menningina á føroysku listapallunum. Nógv er hent. Vit hava stovnað eina listastuðulsskipan og í heila tikið bött um ymsar karmar hjá listini, sum saman við betri hólsviðurskiftum til listafólk fer at betra støðuna. Og sum mann kanska varnast í verkætlanini hjá Randi Samsonsen, so er hetta í gongd og í ferð við at henda.

Føroyskað hevur Beinir Bergsson

VIÐMERKINGAR

- 1 Poulsen, Kinna. “Nær fert tú at síggja teg sum eg”, *Listaportal*, 2022. <https://www.listaportal.com/tidindi/2022/6/27/nr-fert-t-at-sggja-teg-sum-eg>
- 2 Ibid.

BÓKMENTALISTI

- Jørgensen, Tom. 2023. “Færøkunst i det sydvestsjællandske.” *Kunstavisen* årg. 43, nr. 9.
- Poulsen, Kinna. 2022. “Nær fert tú at síggja teg sum eg.” *Listaportal*. <https://www.listaportal.com/tidindi/2022/6/27/nr-fert-t-at-sggja-teg-sum-eg>
- Poulsen, Kinna. 2021. “Samtaler om tåge: Kunst på Færøerne i det 21. årh” í *Samtaler om tåge: Kunst på Færøerne i det 21. årh.*, s. 10-17. København: Nordatlantens Brygge.
- Poulsen, Kinna. 2018. “In Search of Lost Colours” í *In Search of Lost Colours*. Tórshavn: Steinprent.
- Hermetikken Kultur næringshage. nd. “Maritim forsøpling bliver kunst”. <https://hermetikken.no/maritim-forsopling-blir-kunst/>
- Vannier, Charlotte. 2017. *Ceci n'est pas un pull. Le tricot et le crochet dans l'art contemporain*. Paris: Pyramide.